

UDC: 34(045)(575.1)

HUQUQIY ANIQLIK PRINSIPINI QONUN IJODKORLIGI JARAYONIDA QO'LLASHNING NAZARIY-HUQUQIY MASALALARI

Yusupov Ilhomjon Ibodullayevich,
Toshkent davlat yuridik universiteti
o'qituvchisi
ORCID: 0000-0002-4955-0340
e-mail: i.yusupov@tsul.uz

Annotatsiya. Har qanday qonunchilik tizimi va huquq sohasi o'ziga xos asosiy qoidalar va muayyan umumiylik zahirida birlashtirilgan mezonlarga amal qiladi. Mazkur mezonlar esa bevosita barcha huquq sohalari uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Bu mezon huquq prinsiplari ko'rinishida namoyon bo'ladi. Ushbu maqolada huquq prinsiplari va huquqiy aniqlik prinsipi tushunchasi, huquqiy aniqlik prinsipining qonun ijodkorligi jarayonida tutgan o'rni va ahamiyati yuzasidan asoslantirilgan fikrlar bildirilgan. Shuningdek, huquqiy aniqlik prinsipining o'ziga xos jihatlari haqida, huquqiy aniqlik prinsipining amaliyotga keng tatbiq etilishi natijasida kutilishi mumkin bo'lgan natijalar bayon etilgan. Huquqiy aniqlik prinsipining huquqiy tartibga solishning barcha soha va tarmoqlari uchun zaruriy hamda barcha huquq ijodkorlari uchun majburiy ahamiyatga ega bo'lgan prinsip sifatida amal qilishi O'zbekiston Respublikasining qonun ijodkorligi sohasidagi faoliyati uchun zarur ekanligi bo'yicha muallif fikri tegishli tartibda bayon etilgan hamda ayrim misollar orqali huquqiy aniqlik prinsipining zarurati haqida so'z yuritilgan. Huquqiy aniqlik prinsipi yuzasidan huquqshunos olimlar hamda muallif fikrlari va tahliliy ma'lumotlari keltirib o'tilgan. Shu bilan birgalikda, huquqiy aniqlik prinsipining o'ziga xos xususiyatlari haqida ma'lumotlar bayon etilgan.

Kalit so'zlar: huquq tamoyillari, huquqiy aniqlik prinsipi, qonun ijodkorligi, qonun ustuvorligi, fuqarolarning qonun oldida tengligi, insonparvarlik, demokratiya, adolat, huquqni muhofaza qilish.

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВЫЕ ВОПРОСЫ ПРИМЕНЕНИЯ ПРИНЦИПА ПРАВОВОЙ ОПРЕДЕЛЕННОСТИ В ЗАКОНОТВОРЧЕСКОМ ПРОЦЕССЕ

Юсупов Илхомжон Ибодиллаевич,
преподаватель Ташкентского
государственного юридического университета

Аннотация. Любая законодательная система и отрасль права действует на основе определенных основных правил и критериев, объединенных определенной общностью. Эти критерии являются основными для всех отраслей права. Эти критерии проявляются в виде правовых принципов. В данной научной статье представлены

обоснованные мнения о понятии принципов права и принципа правовой определенности, роли и значении принципа правовой определенности в законотворческом процессе. Также описаны специфические аспекты принципа правовой определенности, результаты, которых можно ожидать в результате широкого применения принципа правовой определенности на практике. Мнение автора о том, что принцип правовой определенности необходим для всех сфер правового регулирования, для всех отраслей права и является обязательным для всех законодателей, относится и к законотворческой деятельности Республики Узбекистан. Приведены мнения и аналитические данные ученых-правоведов, автора о принципе правовой определенности. При этом приводится информация об особенностях принципа правовой определенности.

Ключевые слова: принципы права, принцип правовой определенности, правотворчество, верховенство закона, равенство граждан перед законом, гуманность, демократия, справедливость, правоприменение.

THEORETICAL AND LEGAL ISSUES OF APPLYING THE PRINCIPLE OF LEGAL CERTAINTY IN THE LEGISLATIVE PROCESS

Yusupov Ilhomjon Ibodullayevich,

Lecturer of the Tashkent State University of Law

Abstract. Any legislative system and branch of law operate on the basis of specific basic rules and criteria combined based on certain generality. These criteria directly serve as a basis for all areas of law. This criterion is manifested in the form of legal principles. This scientific article provides substantiated opinions on the concept of the principles of law and the principle of legal certainty, the role and importance of the principle of legal certainty in the legislative process. The specific aspects of the principle of legal certainty, the results that can be expected as a result of the widespread application of the principle of legal certainty in practice have been described. The author gave an opinion that the principle of legal certainty is necessary for all spheres of legal regulation, for all branches of law and is mandatory for all legislators, the need for the principle of accuracy is necessary for the legislative activity of the Republic of Uzbekistan. Opinions and analytical data of scholars and the author on the principle of legal certainty in the field of law are given. At the same time, information is provided on the specifics of the principle of legal certainty.

Keywords: Principles of law, the principle of legal certainty, the rule of law, equality of citizens under the law, humanity, democracy, justice, law enforcement.

Kirish

Har qanday qonunchilik tizimi va huquq sohasi o'ziga xos asosiy qoidalar va muayyan umumiylik zahirida birlashtirilgan mezonlarga amal qiladi. Mazkur mezonlar esa bevosita barcha huquq sohalari uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Bu mezon huquq prinsiplari ko'rinishida namoyon bo'ladi.

Qonunlarni yaratish va ularni amaliyotga tatbiq etishdan oldin qonun ijodkorligi jaryonida muhim bo'lgan qoidalarga amal qilish maqsadga muvofiqdir. Bu qoidalar huquq prinsiplari shaklida maydonga keladi va har qanday qonun loyihasi ishlab chiqilayotganda, mazkur huquq prinsiplariga qat'iy amal qilish, yaratilayotgan va amalga tatbiq etilishi zarur.

layotgan qonunlar mazmuni va samaradorligining mezonini belgilab beradi. O'zbekiston Respublikasining amaldagi huquq tizimiga tegishli bo'lgan prinsiplar sifatida qonuniylik, barcha fuqarolarning qonun oldida tengligi, insonparvarlik, demokratizm, odillikni keltirib o'tishimiz mumkin.

Taniqli huquq nazariyotchisi Gustav Radbrux (nem.) huquqiy aniqlik, adolat va siyosat tamoyilini huquqning uchta asosiy ustuni deb hisobladi. Bugungi kunda huquqiy aniqlik prinsipi xalqaro miqyosda qonun ustuvorligining asosiy talabi sifatida e'tirof etilgan. Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkilotining fikricha, qonun ustuvorligi konsepsiyasi "birinchi navbatda, huquqiy aniqlik va bashorat qilish manfaati yo'lida qonun ustuvorligiga asoslangan jamiyatni ta'minlash zarurligini ta'kidlashga intiladi" [1].

Huquqiy aniqlik prinsipi O'zbekiston Respublikasining amaldagi qonunchiligiga kiritilmagan yangi prinsip hisoblanadi. Bu prinsipning amaliyotga kiritilishi qonun ijodkorligi sohasida qabul qilinayotgan qonunlarning aniq, barcha uchun tushunarli hamda qonunlarda tushunmovchiliklar, ziddiyatlar bo'lmasligiga asos bo'lib xizmat qiladi.

Shu bilan birgalikda, ushbu prinsipni qo'llash bilan amaldagi qonunlar noto'g'ri talqin qilinishining oldini olishga erishish mumkin.

Material va metodlar

Mazkur tadqiqotda ilmiy bilishning tahlil, umumlashtirish, mantiqiy, o'rganish usullaridan foydalanildi. Shu bilan birga, ishda bir qator masalalarni hal qilish uchun bilishning maxsus (qiyosiy huquqiy va rasmiy huquqiy) usullaridan foydalanilgan.

Tadqiqot natijalari, ishda qo'llanilgan usullar va metodologiya, o'rganish doirasida foydalanilgan nazariy yondashuvlar aniq huquqiy manbadan olingani, qonun hujjatlari tahlili asosida taklif va tavsiyalar berilgani ahamiyatlidir.

Tadqiqot natijalari

Tadqiqot natijalariga ko'ra, huquqiy aniqlik prinsipi bo'yicha turli olimlarning fikrlari tahlil qilindi.

Biroq bizning amaldagi qonunchiligimizda huquqiy aniqlik prinsipi yangi prinsip sifatida namoyon bo'lib bormoqda. Biz mazkur ilmiy maqolada huquqiy aniqlik prinsipining o'ziga xos xususiyatlari va qonun ijodkorligi sohasida tutgan o'rni yuzasidan fikr yuritamiz.

Huquq prinsiplari nafaqat ma'lum bir soha, balki butun mamlakatda amalda bo'lgan ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish tendensiyalarini belgilash, mamlakat taraqqiyoti yo'lida amalga oshiriladigan chora-tadbirlarni ishlab chiqishda rahbariy ko'rsatmalar vazifasini o'taydi.

Umuminsoniy prinsiplar to'g'risida so'z yuritadigan bo'lsak, bugungi kunda demokratik davlatlarning barchasida inson, uning hayoti va sog'lig'i, sha'ni, qadr-qimmati eng oliy qadriyat sifatida e'tirof etilgan.

Shu bilan birga, bugungi kunda huquqiy demokratik davlat va fuqarolik jamiyati shakllanishi bo'yicha yangi-yangi g'oyalar, tamoyillar va fikrlar shakllanmoqda, taklif etilmoqda hamda har bir mamlakat o'zining rivojlanish yo'lini o'zi xohlagan va tanlagan yo'nalish bo'yicha rivojlantirib bormoqda.

Ushbu fikrlarimizning tasdig'i sifatida mamlakatimizning bosh qomusi – O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida ham bir qator normalar belgilangan.

Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 13-moddasiga asosan, O'zbekiston Respublikasida demokratiya umuminsoniy prinsiplarga asoslanadi. Ular-ga ko'ra, inson, uning hayoti, erkinligi, sha'ni, qadr-qimmati va boshqa daxlsiz huquqlari oliy qadriyat hisoblanadi.

Demokratik huquq va erkinliklar Konstitutsiya va qonunlar bilan himoya qilinadi [2].

Umuman olganda, umuminsoniy tamoyillar inson va fuqaroning ajralmas huquq va erkinliklarini tan olishdan boshlanadi hamda ularning buzilishi yoki o'zboshimchalik bilan cheklanishi mumkin emas.

Shuningdek, huquqiy davlatda inson huquq va erkinliklariga rioya etilishi, uni hi-

moya qilish, insonga beriladigan huquqiy xavfsizlik va ishonch hissi juda yuksak darajada bo'lishi talab etiladi.

Ma'lumki, tegishli huquq sohasining asosiy negizlari alohida sanab o'tilishi yoki umumiy ma'noda to'liq ifodalanishi lozim. Bu shu huquq sohasining predmetiga kiradigan munosabatlarni tartibga soluvchi qonun hujjatlari sifatini oshirish bilan birga, ularni to'g'ri tatbiq etishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Jamiyat doimiy ravishda rivojlanib borгани sari yangi-yangi tushunchalar, g'oyalar va tamoyillar kirib keladi. Bu esa ayrim huquq tushunchalari, izlanishlarning samardorlik darajasini oshirishni taqozo etadi.

Ma'lumki, g'oyalar huquqiy tartibga solishning tabiatini ifodalaydi. Huquqiy tartibga solishning butun qonuniyatlari huquqiy tartibga solishning shakli va usullari qanday tarzda yo'lga qo'yilganiga bog'liq.

Umuminsoniy prinsiplar to'g'risidagi fikrlar, qarashlar va g'oyalar bir qator huquqshunos olimlarning asarlarida ham bayon etilgan. Bu olimlar o'z asarlarida umuminsoniy prinsiplar to'g'risida nafaqat fikr bildirganlar, balki fikrlarini ilmiy asoslaganlar ham.

Jumladan, huquqshunos olim Sh. Saydullayevning fikricha, huquq prinsiplari – bu huquqning ijtimoiy munosabatlarini tartibga soluvchi vosita sifatidagi mohiyatini ifodalovchi boshlang'ich normativ asoslar, eng asosiy qarashlar, g'oyalar va qoidalardir [3].

Huquqshunos olim H. Odilqoriyevning fikricha, huquq prinsiplari huquqning shakllanish jarayoni, rivojlanishi va harakatlani-shining rahbariy g'oyasi, boshlang'ich qoidasi, yetakchi mezon sifatida maydonga chiqadi. Avvalo, qonunda, huquqiy normalarda o'z tasdig'ini topadigan huquq prinsiplari jamiyatning butun siyosiy-huquqiy hayoti, mamlakat ijtimoiy tizimiga to'laligicha singib ketadi. Ular nafaqat huquqning mohiyati, balki uning mazmunini tavsiflaydi, uning ichki tuzilishi, statik holati bilan bir qatorda, huquqni

qo'llash jarayoni, huquq faoliyati dinamikasini aks ettiradi [4].

Huquqshunos olim L. Morozovanning fikricha, huquq tamoyillari asosiy g'oyalar, rasmiy huquq manbalarida mustahkamlangan yoki tan olingan huquqiy amaliyot va jamiyat rivojlanishi qonuniyatlarini aks ettiruvchi munosabatlardir.

Huquqiy aksiomalar ko'pincha huquq tamoyillari sifatida ishlatiladi, masalan: "Bir ish bo'yicha ikki marta da'vo qilish mumkin emas"; "Ikki kishi o'rtasidagi nizoni hal qilish uchinchi shaxsga zarar yetkazmasligi kerak"; "boshqa tomon eshitilsin"; "sud adolatli bo'lishi kerak" [5] h.k.

Bizning fikrimizcha, huquq prinsiplari muayyan davlatda ijtimoiy munosabat ishtirokchilarining huquq va erkinliklarini ta'minlash, ularning qonuniy huquq va manfaatlarini hurmat qilish hamda mazkur huquqlar davlat tomonidan muhofaza etilishiga asoslangan bo'lishi lozim.

Shuningdek, huquq prinsiplari huquqning asosiy qonuniyatlarini o'zida ifoda etadi hamda huquq bilan tartibga solinadigan butun sohani qamrab oladi, barcha uchun birdek qo'llaniladigan eng umumiy normalar tizimidan iborat bo'ladi.

Huquq prinsiplari muayyan davlatning barcha huquqiy tizimini belgilab beradi hamda huquq ijodkorligi uchun asosiy poydevor vazifasini ham o'taydi. Shu bilan birga, huquq normalarini ishlab chiqish, ularni takomillashtirish bo'yicha asosiy tayanch bo'lib xizmat qiladi.

Qoida tariqasida huquq prinsiplari mamlakat Konstitutsiyasi, qonun va kodekslarning muqaddima yoki umumiy qoidalar qismida maxsus tartibda belgilab qo'yiladi.

Xususan, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining mazmunidan quyidagi huquqiy prinsiplar, ya'ni huquq ustunligi, demokratiizm, inson huquqlari va erkinliklarining oliy qadriyat ekanligi, xalqaro huquqning umume'tirof etilgan qoidalari va normalarining amal qilishi, Konstitutsiya va qonun-

lar ustuvorligi, teng huquqlilik, barcha mulk shakllarining tengligi, odil sudlov prinsiplarini anglash mumkin.

Bizga ma'lumki, qonun ijodkorligi jarayoni bevosita qonun chiqaruvchi hokimiyat organi tomonidan qonunlarni ishlab chiqish, amaldagi qonunlarga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish bilan bog'liq bo'lgan hamda o'z ahamiyatini yo'qotgan yoki avvalgi qonunning o'rniga yangi qonun qabul qilinishi bilan oldingi qonunlarni bekor qilish bilan bog'liq faoliyat hisoblanadi hamda tartibga solinishi zarur bo'lgan munosabatlarni aniqlab olish, qonun loyihasini tayyorlash, uni muhokama etish, qabul qilish va e'lon qilishni o'z ichiga oladigan jarayon hisoblanadi. Mazkur jarayonda huquqiy aniqlik prinsipining talablari-ga rioya etilishi muhim ahamiyat kasb etadi.

Biz so'z yuritmoqchi bo'lgan huquqiy aniqlik tamoyilining talablari ham bevosita huquqiy demokratik davlat va fuqarolik jamiyatining belgisi sifatida namoyon bo'ladi.

Bizning fikrimizcha, huquqiy aniqlik tamoyilining talablari "huquqiy davlatning elementi" sifatida maydonga chiqadi hamda davlatning ichki va tashqi funksiyalari fuqarolarning huquq va manfaatlarini himoya qilish hamda huquqiy tartibga solish mexanizmining barqaror bo'lishiga yo'naltiriladi.

Inson huquqlari bo'yicha Yevropa sudi nuqtayi nazariga ko'ra, agar norma yetarli darajada aniqlik bilan shakllantirilmagan va natijada insonning xatti-harakatlarini samarali tartibga solmagan bo'lsa, qonun sifatida tan olinmaydi. Aniqlik qonun, shuningdek, qonun hujjatlarining amalga oshirilishini anglatadi va nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege asosiy prinsipi bo'yicha – qonunni analogiya bo'yicha qo'llashni taqiqlashni bildiradi.

Huquqshunos olim Klip Andrening fikricha, Nulla poena sine lege certa – aniq bo'lmagan qonun bo'yicha jazo yo'q. Jinoiy huquqbuzarliklar aniq belgilanishi kerak. Huquqiy aniqlikning bu tamoyili oldingi talab bilan birgalikda, har bir fuqaroga o'z harakat-

larining qonuniy yoki noqonuniy xususiyatini oldindan ko'ra bilish imkonini beradi. Bu tamoyil Yevropada umumiy qabul qilingan [6].

Yigirmanchi asrning boshlaridayoq rus huquqshunosi I.A. Pokrovskiy shunday deb ta'kidlagan edi: "Birinchi va eng muhim talablardan biri rivojlanayotgan inson shaxsi tomonidan qonunga taqdim etilgan huquqiy aniqlik talabi hisoblanadi [7].

O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi uchun huquqiy aniqlik prinsipi yangi prinsip hisoblanadi. Shuning uchun u nafaqat huquqshunos olimlar, balki mutaxassislarining ham e'tiborini tortishi tabiiy.

Huquqiy aniqlik prinsipining ko'p o'lchovli tabiati huquqiy aniqlik uning muhim tartibga soluvchiligini belgilaydi, huquqiy tartibga solishning barcha bosqichlari uchun amaliy qiymatini ko'rsatadi.

Huquqshunos olim L. Morozova tomonidan huquqiy aniqlikning namoyon bo'lish shakllarining xilma-xilligi muhokama qilindi. Uning fikricha, qayd etilgan bu turkumni tor va keng ma'noda ko'rib chiqish mumkin. Ya'ni tor ma'noda huquqiy aniqlik huquqiy normalarning sifatini baholash mezoni bo'lib xizmat qiladi. Keng ma'noda u individual huquqiy hujjatlar barqarorligining ko'rsatkichi sifatida ishlaydi [8].

Huquqshunos olim N.S. Bondarning fikricha, huquqiy aniqlik universallikni o'zida mujassam etadi va yuridik soha faoliyatida universal prinsip hisoblanadi [9].

Tadqiqot natijalari tahlili

Bizning fikrimizcha, huquqiy aniqlik prinsipi bu – qabul qilinayotgan qonun hujjatlari normalarining aniq va lo'nda ifodalanishi, ularning qo'llanilishida qiyinchiliklar va noaniqliklar anglashilmasligi, huquq normalarining tizimli bog'liqligi, ularda ziddiyatlar va bo'shliqlarning yo'qligi, qo'llanilgan so'zlar va atamalarining tushunarli hamda ko'zlangan maqsadga muvofiqligi bilan belgilanadi.

Qonun ijodkorligi sohasidagi huquqiy aniqlik normativ-huquqiy hujjatlar, xususan,

qonunlar va ular asosida rivojlanayotgan huquqiy munosabatlarning barqarorligida namoyon bo'ladi. Natijada huquqiy normalar va normativ-huquqiy hujjatlarning barcha sohalarida aniq va bir xilda amal qilishiga erishiladi.

"O'zbekiston Respublikasining normativ-huquqiy hujjatlar to'g'risida"gi Qonuni 55-moddasida normativ-huquqiy hujjatlarni rasmiy sharhlash tartibi belgilangan bo'lib, unga ko'ra, normativ-huquqiy hujjatlarni rasmiy sharhlashda noaniqliklar topilgan, u amaliyotda noto'g'ri yoki ziddiyatli tarzda qo'llanilgan taqdirda amalga oshiriladi.

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi va qonunlari normalariga rasmiy sharhni O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyaviy sudi beradi.

O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi palatalarining qarorlariga rasmiy sharhni O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining tegishli palatalari beradi.

Qonunosti hujjatlari normalariga rasmiy sharhni ularni qabul qilgan organlar beradi.

Normativ-huquqiy hujjatlarni rasmiy sharhlash jarayonida ularga normalarni aniqlashtirishga qaratilgan tuzatishlar, o'zgartirishlar, qo'shimchalar kiritilishiga yo'l qo'yilmaydi.

"O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyaviy sudi to'g'risida"gi Qonunning 85-moddasiga asosan, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi va qonunlari normalarini rasmiy sharhlash ularda normalarning amaliyotda noto'g'ri yoki ziddiyatli tarzda qo'llanilishiga olib kelgan noaniqliklar topilgan taqdirda amalga oshiriladi.

Bizning fikrimizcha, huquqiy aniqlik prinsipi talablariga rioya etilishi normativ-huquqiy hujjatda noaniqliklar imkon qadar bartaraf etilishi, ularning amaliyotda noto'g'ri yoki ziddiyatli tarzda qo'llanilishi holatlarini kamaytirishga xizmat qilgan bo'lar edi.

Umuman olganda, bugungi kunda ayrim hollarda qonun hujjatlarining noto'g'ri

qo'llanilishi natijasida fuqarolarning qonuniy huquqlari va manfaatlari buzilmoqda. Buning natijasida fuqarolarimiz o'z huquqlarini tiklash bo'yicha yillar davomida davlat organlari va tashkilotlari hamda sud instansiyalariga qayta-qayta murojaat qilishlariga to'g'ri kelmoqda. Misol uchun, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyaviy sudining rasmiy saytida e'lon qilingan manbaga asosan, 2022-yilning 31-may kuni O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyaviy sudi majlisi bo'lib o'tgan. Unda O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyaviy sudi raisi va sudyalardan iborat tarkibda, katta ekspert kotibligida fuqaro M.X.ning O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksi 197 va 206-moddalari hamda O'zbekiston Respublikasi Uy-joy kodeksi 11 va 27-moddalari normalari O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasiga muvofiq emas hamda sudda ko'rilishi tugallangan muayyan ishda qo'llanilgan va sudda himoya qilishning barcha boshqa vositalaridan foydalanib bo'lingan deb hisoblab, ularning Konstitutsiyaga muvofiqligini tekshirish to'g'risidagi shikoyati ko'rib chiqilgan.

Sud majlisida fuqaro M.X. va boshqalar ishtirok etgan.

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyaviy sudining 2022-yil 31-maydagi qarori bilan O'zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-aprelda qabul qilingan O'RQ-683-son "O'zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga o'zgartirishlar kiritish to'g'risida"gi Qonuni 55-moddasining 12-bandidagi Fuqarolik kodeksining 83-, 166-, 198-, 199- va 206-moddalariga tegishli qismi hamda Fuqarolik kodeksi 197-moddasining mulk huquqi "... mulk huquqini bekor qiluvchi qonunchilikka asosan bekor bo'ladi", degan qismi Konstitutsiyaga muvofiq emas deb topilgan [10].

Xulosalar

Bir so'z bilan aytganda, huquqiy aniqlik prinsipining qonun ijodkorligi jarayoni va amaliyotga keng tatbiq etilishi qonunchilikda noaniqliklar, tushunmovchiliklar hamda

ziddiyatlar nisbatan kam kuzatilishiga asos bo'ladi.

Bizning fikrimizcha, huquqiy aniqlik prinsipining amaliyotga keng tatbiq etilishi huquqiy tartibga solishning barcha sohalari, barcha tarmoqlari uchun zaruriy hamda barcha huquq ijodkorlari uchun majburiy ahamiyatga ega bo'lgan prinsip sifatida amal qilishi maqsadga muvofiqdir. Buning natijasida jamiyatda barcha normativ-huquqiy hujjatlar aniq va hamma uchun tushunarli tarzda ishlab chiqiladi, ularni amaliyotda qo'llashda noaniqliklar kuzatilmaydi.

Shuningdek, huquqni amalga oshirishda huquqni qo'llovchilar, huquqni bajaruvchilar, huquqqa rioya etuvchilar hamda huquqdan foydalanuvchilar uchun tushunmovchiliklar yuzaga kelmagan, qonunchilikda kolliziyalar kam kuzatilishiga erishilgan bo'lar edi.

Qonunning huquqiy aniqligi talabi vakolatlarni mumkin va oqilona cheklash funksiyasini bajaradi. Bu chora-tadbirlar aholining qonun va davlat hokimiyati organlari, birinchi navbatda, sud hokimiyatiga bo'lgan ishonchini oshiradi, uning nufuzini mustahkamlashga xizmat qiladi.

REFERENCES

1. Maxeiner J.R. Some realism about legal certainty in globalization of the rule of law. *Houston Journal of International Law*, Fall 2008.
2. Saydullayev Sh. Davlat va huquq nazariyasi [Theory of state and law]. Tashkent, 2018, p. 84.
3. Odilqoriyev X. Davlat va huquq nazariyasi [Theory of state and law]. Tashkent, Adolat Publ., 2018, p. 181.
4. Morozova L. Teoriya gosudarstva i prava [Theory of state and law]. Russian legal education. Moscow, Exmo, pp. 193–194.
5. Klip A. Substantive criminal law of the European Union. Maklu, 2011, p. 69.
6. Pokrovskiy I.A. Osnovnyye problemy grazhdanskogo prava [The main problems of civil law]. Moscow, 2013, p. 91.
7. Morozova L. Pravovaya opredelennost' kak obshhepravovoy universal'nyy printsip realizatsii prava [Legal certainty as a general legal universal principle for the implementation of law]. *Sotsial'no-ekonomicheskkiye yavleniya i protsessy – Socio-economic Phenomena and Processes*, 2017, no. 3, pp. 250–254.
8. Bondar N.S. Pravovaya opredelennost' – universal'nyy printsip konstitutsionnogo normokontrolya [Legal certainty – the universal principle of constitutional normative control]. *Constitutional and Municipal Law*, 2011, no. 10, pp. 4–11.
9. A session of the Constitutional court was held. Available at: <http://www.konstsud.uz/uz/news/2022/05/31/konstitutsiyavij-sud-mazhlisi-bolib-otdi/>.
10. Derbisheva.Ye.A. Printsip pravovoy opredelennosti: ponyatiye, aspekty, mesto v sisteme printsipov prava [The principle of legal certainty: concept, aspects, place in the system of principles of law]. PhD thesis. 2022.
11. Sidorenko A.I. Printsip pravovoy opredelennosti v sudebnoy praktike: implementatsiya resheniy Yevropeyskogo suda po pravam cheloveka [The principle of legal certainty in judicial practice: the implementation of the decisions of the European Court of Human Rights]. Abstract of PhD thesis. Perm, 2016.

12. Sapozhnikov S.A. Printsip dispozitivnosti v grazhdanskom protsesse [The principle of discretion in civil proceedings]. PhD thesis. Moscow, 2006.

13. Pravovye pozitsii Konstitutsionnogo suda RF o garantiyah prava chastnoy sobstvennosti pri prinuditel'nom otchuzhdenii imushchestva dly gosudarstvennykh nuzhd [Legal positions of the Constitutional Court of the Russian Federation on guarantees of the right of private property in case of expropriation of property for state needs]. *Zakonodatel'stvo – Legislation*, 2008.

14. Borisova E.A. Apellyatsiya, kassatsiya, nadzor po grazhdanskim delam [Appeal, cassation, supervision of civil cases]. Moscow Norma; Infra-M Publ., 2013, 320 p.

15. Merzlyakova M.V., Proshlyakov A.D. Peresmotr vstupivshikh v zakonnyu silu prigovorov, opredeleniy i postanovleniy v poryadke nadzora [Revision of judgments, rulings and decisions that have entered into force in the exercise of supervisory]. Moscow, Yurlitinform Publ., 2011, 172 p.

16. Kornukov N.M. Lektsii po obshchey teorii prava [Lectures on the general theory of law]. Moscow: Rosspen Publ., 2010, p. 116.

17. Alekseev S.S. Sobranie sochineniy v 10 t. [Collected works]. In 10 vols. Moscow, Statut Publ., 2006, vol. 4, 544 p.

YURISPRUDENSIYA

HUQUQIY ILMIY-AMALIY JURNALI

5 / 2022

BOSH MUHARRIR:

Xodjayev Baxshillo Kamolovich

Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektor,
y.f.d., dotsent

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ikrom Ergashev

Ilmiy boshqarma boshlig'i, yuridik fanlar bo'yicha
falsafa doktori, dotsent – bosh muharrir o'rinbosari

Mas'ul muharrir: D. Xudoynazarov

Muharrirlar: Sh. Jahonov, Y. Yarmolik,

F. Muhammadiyeva, Sh. Yusupova

Musahhih: M. Patillayeva

Texnik muharrirlar: U. Sapayev, D. Rajapov

Tahririyat manzili:

100047. Toshkent shahar, Sayilgoh ko'chasi, 35.

Tel.: (0371) 233-66-36, 233-41-09.

Faks: (0371) 233-37-48.

Web-sayt: www.tsul.uz

E-mail: lawjournal@tsul.uz

E-mail: tn.tdyu@mail.ru

Obuna indeksi: 1387.

Jurnal 25.10.2022-yilda tipografiyaga topshirildi.

Qog'oz bichimi: A4. Shartli 20,92 b.t. Adadi: 100.

Buyurtma raqami: 169.

TDYU tipografiyasida chop etildi.